

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання індивідуального завдання (контрольної роботи)
з дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень в галузі»
для студентів другого (магістерського) рівня освіти
денної та заочної форм навчання,
за спеціальністю «Готельно-ресторанна справа»

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету ,
протокол № 2 від 2127.06.2024 р.

Харків
НТУ «ХП»
2024

Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання (контрольної роботи) з дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень в галузі» для студентів другого (магістерського) рівня освіти, денної та заочної форм навчання за спеціальністю «Готельно-ресторанна справа» / уклад.: Н.В. Якименко-Терещенко, Л. С. Стригуль. Харків : НТУ «ХПІ», 2024. – 16 с.

Укладачі: Н.В. Якименко-Терещенко

Л.С. Стригуль

Рецензент Т. Ю. Чайка

Кафедра туризму і готельно-ресторанного бізнесу

ЗМІСТ

Вступ	4
Програма дисципліни	6
Вимоги до виконання і оформлення індивідуального завдання	8
Критерії оцінювання	13
Рекомендована література	14
Додаток А. Рекомендовані теми доповідей	15
Додаток Б. Зразок титульного аркушу	16

ВСТУП

Сучасні інституціональні перетворення в науці як сфері пізнавальної діяльності людини, усвідомлення завдань і функцій науки, критеріїв визнання результатів наукової діяльності обумовлюють необхідність удосконалення та подальшого розвитку процесу наукових досліджень, який забезпечує вироблення наукових знань. Важливим напрямом наукової діяльності є наукові дослідження у вищих навчальних закладах, що формують інтелектуальний потенціал країни, сприяють забезпеченню якісно нового змісту компетентностей сучасних висококваліфікованих фахівців, які є провідниками прогресивних змін у практичній діяльності суб'єктів господарювання.

Мета дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень в галузі» – засвоєння майбутніми спеціалістами теоретичних основ та здобуття практичних навичок проведення наукового дослідження. Значна увага при цьому приділяється формуванню у студентів навичок використання методів наукового дослідження.

Завдання дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень в галузі» – опанування студентами методів наукового дослідження, основ організації наукової діяльності. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- 1) критерії обґрунтування доцільності вибору певного напрямку наукового дослідження; специфіку обґрунтування мети та завдань наукового дослідження;
- 2) особливості визначення та взаємозв'язок між об'єктом і предметом дослідження;
- 3) основні методи дослідження та особливості їх застосування для вирішення певних завдань;
- 4) змістовну частину наукового дослідження від обґрунтування теоретичних положень до вдосконалення та подальшого розвитку певних методичних рекомендацій;
- 5) структуру наукової статті;

б) вимоги до презентації результатів наукового дослідження; вміти:

1) обґрунтовувати проблеми наукового дослідження, його об'єкт та предмет, вибір емпіричної бази, прийомів наукових узагальнень, формування висновків і рекомендацій за результатами досліджень;

2) проводити наукові дослідження на підставі розроблених теоретичних основ і методології;

3) володіти інструментарієм оцінювання результативності та ефективності наукової діяльності;

4) підготовлювати наукові статі як форму апробації результатів наукового дослідження та їх публікацію у збірниках наукових праць, які мають статус фахових видань.

Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання (контрольної роботи) з дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень в галузі» містять перелік тем та завдань для індивідуальної роботи студентів, програму навчальної дисципліни та список джерел інформації. Необхідно відзначити, що структуру методичних вказівок до виконання індивідуального завдання (контрольної роботи) побудовано зі збереженням принципу взаємозв'язку теоретичного обґрунтування і практичного застосування знань по досліджуваній дисципліні. Також для самостійної роботи студентам рекомендовано відповідну наукову, фахову, нормативно-правову та періодичну літературу.

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1 Наука як система знань. Нормативно-правове забезпечення наукової діяльності. Поняття та вимоги до наукового дослідження

Поняття та функції науки. Історичні етапи становлення та розвитку науки. Особливості сучасної науки. Структура і класифікація науки. Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні. Організація вузівської науки. Поняття наукового дослідження: основні ознаки та характеристики. Вимоги до визначення наукових досліджень. Основні види наукових досліджень.

Тема 2 Науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти та її роль в підготовці фахівців галузі

Об'єднання молодих вчених закладу вищої освіти. Види науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти. Науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти, яка передбачена навчальними планами і програмами. Дослідницька практика як один з видів наукової роботи здобувачів освіти.

Студентські гуртки та проблемні групи як форми науково-дослідної роботи студентів.

Тема 3. Поняття методології наукових досліджень та її види. Емпіричні методи наукового дослідження

Фундаментальна або філософська методологія. Загальнонаукова методологія. Загальнонаукові підходи дослідження. Конкретнонаукова методологія. Методи і техніка дослідження. Поняття та загальна характеристика емпіричних методів наукового дослідження. Спостереження як емпіричний метод наукового дослідження. Емпіричні методи: вимірювання, порівняння, узагальнення. Експеримент. Інші емпіричні методи дослідження

Тема 4. Теоретичні методи наукового дослідження. Економіко-статистичні методи в наукових дослідженнях.

Сутність теоретичних методів наукового дослідження. Характеристика

основних теоретичних методів наукового дослідження. Особливості логічного та хронологічного підходів при проведенні теоретичних досліджень. Загальні принципи застосування економіко-статистичних методів в наукових дослідженнях. Методи аналізу стану та динаміки явищ і процесів. Методи факторного аналізу. Методи прогнозування та оптимізації.

Тема 5. Інформаційне забезпечення наукової роботи

Суть і види науково-технічної інформації. Методи пошуку і збору наукової інформації. Аналіз та інтерпретація інформації. Організація роботи з науковою літературою. Форми обміну науковою інформацією.

Тема 6. Академічна доброчесність та етика академічних взаємовідносин

Основні принципи академічної доброчесності, якими має керуватися вчені. Національні та міжнародні нормативно-правові акти для утвердження академічної доброчесності в науковому середовищі. Регулювання питань академічної доброчесності в НТУ "ХПІ". Основні ознаки порушення принципів та особливості академічної відповідальності, основні різновиди академічного плагіату та шляхи запобігання плагіату в наукових працях.

Тема 7. Зміст та складові науково-дослідного процесу

Алгоритм науково-дослідного процесу. Організаційна стадія науково-дослідного процесу. Дослідна стадія науково-дослідного процесу. Завершальна стадія науково-дослідного процесу. Ефективність наукових досліджень

Тема 8. Форми відображення результатів наукових досліджень

Форми викладу матеріалів дослідження та наукові видання. Форми висвітлення підсумків наукової роботи та відображення результатів НДР. Усна передача інформації про наукові результати

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ І ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Для здобувачів освіти денної та заочної форми навчання програма курсу передбачає написання **наукової доповіді**.

Метою написання наукової доповіді є підтвердження рівня опанування магістрантами основних положень з обраної тематики, демонстрація знання відповідної літератури, вміння аналізувати матеріал, робити узагальнення та самостійні висновки.

Завданнями написання наукової доповіді є:

- вивчення стану розробки обраної проблематики в науковій літературі;
- розгляд у контексті обраної теми практики й підходів до розв'язання конкретних проблем діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу;
- вивчення відповідних інформаційних та/або статистичних даних, що відносяться до теми доповіді та їх аналітична обробка;
- логічний, аргументований виклад матеріалу;
- розробка та обґрунтування пропозицій щодо покращення стану досліджуваної проблеми.

Тема наукової доповіді студентом обирається із запропонованого в Додатку А переліку. За необхідності здобувач може запропонувати власну тему, узгодивши її з викладачем. Здобувач освіти має можливість отримати консультативно-методичну допомогу викладача щодо остаточного формування теми доповіді, її змісту, плану, підбору літератури тощо.

Актуальність теми визначається проблематикою удосконалення діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу і має базуватися на аналізі наукової літератури й практичної діяльності.

Науково-теоретичний рівень доповіді досягається за рахунок ретельного аналізу питання, що досліджується, теоретичних узагальнень, оперування об'єктивною та раціональною аргументацією, наведення характерних доказових

У процесі роботи над доповіддю можна виділити чотири етапи:

1. *Вступний* – вибір теми, складання списку літератури для опрацювання, початок її вивчення, розробка плану і написання вступу.
2. *Основний* – детальне опрацювання літератури, робота над змістом і висновками доповіді.
3. *Прикінцевий* – оформлення доповіді, самокритична оцінка її змісту і виправлення виявлених недоліків.
4. *Виступ з доповіддю*.

Структура наукової доповіді

Стиль викладення матеріалу має бути науково-діловим. Загальний обсяг 9-12 сторінок.

Матеріал розподіляється рівномірно у відповідності до плану:

– **вступ** (обсяг 1-2 сторінки). У вступі розкривають сутність і стан дослідження проблеми та її значущість, підстави та вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Далі формулюють мету дослідження. Визначають об'єкт і предмет дослідження

Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої у роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом.

У вступі слід надати прізвища вітчизняних та закордонних науковців, які досліджують відповідну проблему, яка відповідає темі доповіді.

– **основна частина** (обсяг 5-8 сторінок). - розкривається тема доповіді шляхом висвітлення основних питань. При цьому необхідно зосередити увагу на аналізі поставлених питань в літературі з висновками щодо їх теоретичної та практичної значущості.

Основна частина складається з двох підрозділів:

– *аналітичної* (містить огляд літератури з певного питання (зіставлення різних підходів до вирішення наукової проблеми); в огляді літератури окреслюють основні етапи розвитку наукової думки за проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, автор повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Судження краще висловлювати в безособовій формі: «вважаємо», «гадаємо, що», «можемо припустити» тощо; при викладі різних поглядів і наукових положень, цитат, витягів з літератури, необхідно посилатися на використане джерело із зазначенням сторінки. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі.

– *практичної* (окреслює стан досліджуваної проблематики на практичних прикладах галузі/підприємств галузі).

– **висновки** (обсяг – 1 сторінка). Потрібно висвітлити такі аспекти: оцінити ступінь досягнення мети і виконання завдань роботи; перерахувати і стисло охарактеризувати відомі наукові підходи досліджених проблеми, а також виділення нових аспектів, дискусійних питань, що підлягають подальшому вивченню.

Вимоги до оформлення наукової доповіді:

- чіткість та логічна послідовність викладення матеріалу;
- переконливість аргументації;
- стислість і точність формулювань, які виключають можливість неоднозначного тлумачення;
- конкретність викладення результатів дослідження;
- обґрунтованість рекомендацій та пропозицій.

Робота має бути акуратно написана від руки або надрукована з дотриманням стилістичних і граматичних норм. У тексті обов'язково повинні бути посилання на літературу та інші джерела, що використовувалися при підготовці доповіді.

Текст доповіді викладається державною мовою на стандартних аркушах

формату А-4 (210 x 297).

Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання - “За шириною”; міжрядковий інтервал “Полуторний” (1,5 Lines); абзацний відступ – п’ять знаків (1,25 см); верхнє і нижнє поле – 2 см., лівє – 3 см, правє – 1 см. Абзацний відступ має бути однаковим у всьому тексті і дорівнювати п’яти знакам (1,25 см).

Нумерація сторінок має бути наскрізною. Порядковий номер сторінки позначають арабською цифрою і проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки чи рисок. Титульний аркуш (додається) включається до загальної нумерації сторінок письмової роботи, але номер сторінки на титульному аркуші, як правило, не проставляють.

При використанні літературних джерел в тексті письмової роботи мають бути посилання на них. (у квадратних дужках вказується його порядковий номер у списку літератури та конкретна сторінка, наприклад [3, с. 17]).

Ілюстративний матеріал – малюнки, графіки, схеми тощо слід розміщувати безпосередньо після першого посилання на нього в тексті. Якщо графік, схема, таблиця не поміщається на сторінці, де є посилання, їх подають на наступній сторінці. На кожний ілюстративний матеріал мають бути посилання в тексті.

Оформлення тексту повинне відповідати таким правилам:

- не допускаються скорочення термінів за винятком загальноприйнятих;
- цифровий матеріал необхідно оформляти у вигляді таблиць, кожна з яких має назву, нумерацію в межах розділу й розміщатися після першого згадування про неї в тексті.

Першою сторінкою доповіді є титульний аркуш (додаток Б), який включається до загальної нумерації сторінок. Таблиці нумеруються послідовно в межах завдань.

При написанні доповіді необхідно здійснювати посилання на джерела, матеріали або окремі результати або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають

змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг.

Особливу увагу при написанні наукової роботи слід приділити використанню наукових праць інших авторів. Таке використання можливе лише за умови дотримання авторських прав, за допомогою належним чином оформлених посилань.

Сильною стороною наукової праці є вміння автора на підтвердження своєї правоти посилатися на авторитетні джерела або *дискутувати зі своїми опонентами*. У цьому випадку академічний етикет вимагає правильно відтворювати текст цитати. Текст цитати береться в лапки, приводиться в тій же граматичній формі, що і відповідному джерелі, зі збереженням особливостей авторського тексту. В обов'язковому порядку кожна цитата повинна супроводжуватися посиланням на джерело.

Наукова доповідь має бути виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Оформлення таблиць

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиці, яку слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. Таблицю розташовують таким чином, щоб було зручно її читати без повороту переплетеного блоку роботи (чи з поворотом за годинниковою стрілкою). З нового рядка пишуть слово «Таблиця» з великої літери, після чого вказують порядковий номер. Таблиці нумерують арабськими цифрами порядковою нумерацією. Назва має бути стислою та відбивати зміст таблиці.

Оформлення списку використаних джерел.

Бібліографічний опис складають відповідно до . Державного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

Допускаються різні способи складання бібліографічних списків:

- алфавітний спосіб групування літературних джерел за прізвищами перших

авторів або заголовків;

- по мірі згадування у тексті роботи.

Студенту магістратури доцільно обговорити форму складання списку використаної літератури з науковим керівником.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Наукова доповідь оцінюється, виходячи з аналізу сукупності таких критеріїв:

- 1) якість підбраного матеріалу та відповідність його заданій темі.
- 2) наявності власних висновків та конкретних пропозицій щодо проведеного наукового дослідження;
- 3) вільне володіння матеріалом під час доповіді;
- 4) вміння відповідати на поставлені запитання.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка
90–100	Відмінно
82–89	Добре
75–81	Добре
64–74	Задовільно
60–63	Задовільно
35–1	Незадовільно

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

БАЗОВА

1 Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.

2 Вимірювання наукової, технологічної та інноваційної діяльності Керівництво Фраскати 2015. Настанови щодо збору та публікації даних про дослідження та експериментальні розробки. 2023. МОН, ДНТБ України. 385 с.

3 Готельно-ресторанний бізнес : навч. посібн. для здобувачів освіти спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» другого (магістерського) рівня освіти / колектив авторів ; за ред. проф. Н.В.Якименко-Терещенко. Харків: Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т», 2024. 365 с.

4 Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

5 Каламбет С.В., Іванов С.І., Півняк Ю.В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Дніпропетровськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.

6 Методологія наукових досліджень: навч. посіб для підготовки докторів філософії спеціальностей 161 Хімічні технологія та біоінженерія, 162 Біотехнології та біоінженерія, 163 Біомедична інженерія / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Астрелін І. М., Косогіна І.В., Кириї С.О. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 121 с.

ДОПОМІЖНА

1 Давидова О. Ю. Інноваційне управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства: методологія, теорія і практика : монографія. Харків : Вид-во Іванченка І.С., 2018. 448 с.

2 Завідна Л.Д. Готельний бізнес: стратегії розвитку : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 600 с.

3 Інноваційні технології в туристичному та готельно-ресторанному бізнесі: кол. монографія/ за ред. Чепурди Г.М. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2020. 119 с.

4 Якименко-Терещенко Н.В., Носирєв О.О. Стратегічні пріоритети туризму і готельного бізнесу в концепції сталого розвитку регіонів : монографія. Харків: НТУ «ХП», 2024. 320 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1 Пошукова система вільного доступ Google Академія. Режим доступу : <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>.

2 Сторінка Державного комітету статистики України. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3 Репозитарій Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут". Режим доступу : <https://repository.kpi.kharkov.ua/home>.

ДОДАТОК А

РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ

1. Інноваційні підходи організації споживання ресторанної продукції.
2. Аналіз сучасного ринку розвитку міжнародних інвестицій в сфері гостинності.
3. Перспективи відновлення функціонування підприємств сфери гостинності в Україні.
4. Сучасні технології застосування штучного інтелекту у діяльності закладів індустрії гостинності.
5. Локальна кухня: сучасний тренд у ресторанному бізнесі.
6. Ринок інвестиційної діяльності сфери гостинності України.
7. Екологізація готельно-ресторанного бізнесу.
8. Підвищення рівня задоволеності клієнтів в індустрії гостинності.
9. Сучасні методи управління персоналом у закладах готельно-ресторанного бізнесу.
10. Аутсорсинг як ефективний сучасний тренд при організації ресторанного бізнесу.
11. Удосконалення управління комунікаційною політикою закладів ресторанного бізнесу.
12. Екологічна сертифікація готельного закладу.
13. Фактори впливу на ефективність бізнес-процесів у сфері гостинності.
14. Маркетинг вражень в індустрії гостинності.
15. Конкурентоспроможність підприємств ресторанного господарства.
16. Клієнтоорієнтованість в готельно-ресторанному бізнесі.
17. Соціальна відповідальність підприємств готельно-ресторанного бізнесу.
18. Система управління якістю в закладах ресторанного господарства.
19. Соціальне підприємництво у ресторанному бізнесі.

ДОДАТОК Б

Зразок титульного аркушу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Навчально-науковий інститут
економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу

Кафедра туризму і готельно-ресторанного бізнесу

НАУКОВА ДОПОВІДЬ

з дисципліни

«Методологія і організація наукових досліджень в галузі»

На тему: _____

Виконав(-ла) студент (ка) гр.._____

_____

(ПБ)

Перевірила: д.е.н., проф. ЯКИМЕНКО-ТЕРЕЩЕНКО Н.В.

Харків 20__

Навчальне видання

Методичні вказівки

до виконання індивідуального завдання (контрольної роботи)
з дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень в галузі»
для студентів другого (магістерського) рівня освіти
денної та заочної форм навчання,
за спеціальністю «Готельно-ресторанна справа»

Укладачі:

ЯКИМЕНКО-ТЕРЕЩЕНКО Наталія Василівна
СТРИГУЛЬ Лариса Станіславівна

Відповідальний за випуск проф Якименко-терещенко Н. В.

Роботу до видання рекомендувала проф. Райко Д.В.

В авторській редакції

План 2024 р., поз. 755

Гарнітура Times New Roman.

Видавничий центр НТУ «ХП»
вул. Кирпичова, 2, м. Харків, 61002,
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.

Електронна версія